

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มอบให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำให้เกิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ (เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร, 2548)

ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้รับนโยบายการจัดทำโครงการครอบครัวเกษตรกรไทย ร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ตามแผนงานนโยบายปี 2549 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งการทำบันทึกบัญชีครัวเรือนนั้นมีวัตถุประสงค์หลักคือให้เกษตรกร สามารถบริหารการเงินของครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บออมอย่างสม่ำเสมอ และมีวินัยในการออม เพื่อนำเงินออมมาใช้จ่ายในยามจำเป็น ซึ่งนับว่าเป็นหลักเบื้องต้น ในการวางแผนการเงินในอนาคต (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร , 2548)

การเล็งเห็นความสำคัญของโครงการที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรให้สัมฤทธิ์ผล ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จัดทำข้อตกลงความร่วมมือในการจัดทำ “โครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน” กับ 4 หน่วยงาน ได้แก่

1. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กตส.)
2. สำนักงานคณะกรรมการอชีวศึกษา (สอศ.)
3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.)
4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.)

ทั้งนี้ การให้ความร่วมมือดังกล่าว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กตส.) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ชกส.) เป็นหน่วยหลักในการดำเนินงาน ด้านสำนักงาน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กตส.) ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนในรูปแบบสมุดบัญชีขึ้น และประสานเชื่อมโยงการจัดทำบัญชี ครัวเรือน กับธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยให้เกษตรกรลูกค้าที่จัดทำบัญชีครัวเรือน ในรูปแบบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งมีอยู่จำนวน 300,000 ครัวเรือนนั้นให้ใช้รูปแบบสมุดบัญชีของ กตส. และเพื่อมิให้เกษตรกรเกิดความสับสน ส่วนเกษตรกรลูกค้ากลุ่มอื่น ขอให้ใช้สมุดบัญชีครัวเรือนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่นับว่าเป็นการทำบัญชีเบื้องต้นอย่างง่าย ก่อนที่จะเข้าสู่บัญชีรายบุคคล และบัญชีอาชีพของ กตส. ซึ่งเป็นบัญชีระดับพัฒนาที่มีการจำแนกหมวดหมู่วิเคราะห์รายรับ-รายจ่าย ตลอดจนกำไร-ขาดทุน (ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2548)

ภายหลังการจัดทำโครงการดังกล่าวธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จัดทำแผนประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยใช้สื่อหลากหลายช่องทาง เช่น

1. สื่อโทรทัศน์ ได้มีการผลิตงานโฆษณาชุด “จดแล้วไม่จน”
2. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว
3. สื่อเฉพาะกิจ เช่น รถแห่ สื่อบุคคล

ทั้งนี้ในส่วนของสื่อบุคคลจะเป็นสื่อที่ค่อนข้างสำคัญและได้รับความสนใจมากเป็นพิเศษ เนื่องจากสื่อบุคคลจะเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลในเรื่องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งเป็นตัวกลางในการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มเกษตรกร ทำให้ต้องมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ความรู้กับตัวบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็น การอบรมเกษตรกร/นักเรียน การประชุมชี้แจง เป็นต้น

นอกจากการใช้สื่อต่างๆเหล่านี้แล้ว ธ.ก.ส. ยังจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนอีกมากมาย เช่น การจัดงานเปิดโครงการครอบครัวเกษตรกรไทย ร่วมใจ ทำบัญชีครัวเรือน การจัดการประกวดการเขียนเรียงความ เรื่อง “นักบัญชีอาสา พาครอบครัวสดใส” โดยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นส่งผลงานเข้าประกวด เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเน้นให้ผู้เข้าร่วมที่เป็นเกษตรกรและนักเรียนได้รับความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน

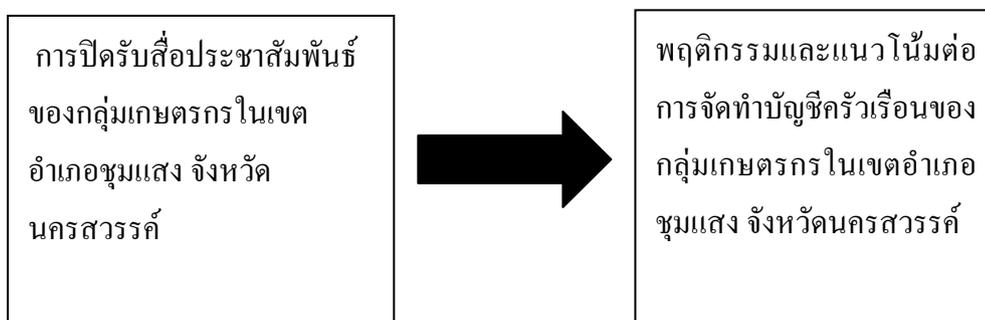
จากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทางทำให้คณะผู้ทำการวิจัยมีความสนใจถึงอิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรเพื่อนำข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ได้กำหนดแนวความคิด ดังนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จำนวนทั้งหมด 4,500 ครัวเรือน ณ วันที่ 31 มีนาคม 2549 (แหล่งข้อมูลจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือนจากจำนวนตำบลในเขตอำเภอชุมแสงทั้งหมด 12 ตำบล ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ 500 ครัวเรือน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยทำการศึกษา 3 สื่อ คือ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเฉพาะกิจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร
2. ทราบถึงพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร
3. ทราบถึงแนวโน้มการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร

นิยามศัพท์

บัญชีครัวเรือน คือ บัญชีที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กตส.) ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนในรูปแบบสมุดบัญชีขึ้น และประสานเชื่อมโยงการจัดทำบัญชี ครัวเรือน กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) โดยให้เกษตรกรลูกค้าที่จัดทำบัญชีครัวเรือน ส่วนเกษตรกรลูกค้ากลุ่มอื่น ขอให้ใช้สมุดบัญชีครัวเรือนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

สื่อประชาสัมพันธ์ คือ ตัวกลางในการนำข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์จากผู้ส่ง (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ,ธ.ก.ส.) ไปสู่ผู้รับ (กลุ่มเกษตรกร) โดยทำการศึกษา 3 สื่อ คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ

การรับรู้สื่อ คือ การที่กลุ่มเกษตรกรเปิดรับสื่อโดยการแสวงหาข้อมูล การเปิดรับข้อมูล และการเปิดรับประสบการณ์จากสื่อ

- การแสวงหาข้อมูล หมายถึง เหตุผลหรือความต้องการในการแสวงหาข่าวสารต่างๆ
- การเปิดรับข้อมูล หมายถึง การเปิดรับสื่อเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนสนใจอยากรู้
- การเปิดรับประสบการณ์จากสื่อ หมายถึง การเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การเปิดรับสื่อ คือ กระบวนการที่กลุ่มเกษตรกรพิจารณาเลือกที่จะรับสื่อในรูปแบบของการเปิดรับ การเลือกรับและการเลือกจดจำจากสื่อต่าง ๆ

พฤติกรรมการจัดทำบัญชี คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลจากสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีผลทำให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนในลักษณะที่แตกต่างกันไป

แนวโน้มการจัดทำบัญชี คือ จากผลการได้รับสื่อในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างเป็นแบบแผนถูกต้องและมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง